

Päästeteenistuse seaduse muutmine

paragrahvi 18 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Käesolevas paragrahvis nimetatud riiklikku vanaduspensioni ei maksta vanaduspensioni ootel oleva päästeteenistuja toetuse maksmise ajal.“.

Seletuskiri

Muudatuse põhjendused

Kehtiva päästeteenistuse seaduse (edaspidi *PäästeTS*) § 18 lõike 5 kohaselt määratakse päästeteenistuja riiklik vanaduspension ja seda makstakse pärast töötamise lõpetamist päästeteenistuja ametikohal ning pärast vanaduspensioni ootel oleva päästeteenistuja toetuse maksmist. Muudatuse kohaselt jäetakse sättest välja tingimus, et päästeteenistuja pensioni suurendamiseks ei tohi töötada päästeteenistuses. Samuti täpsustatakse eelnõu seletuskirjas, et päästeteenistuja pensioni suurendamiseks ei pea päästeteenistuja minema pensionile vahetult päästeteenistusest ning päästeteenistujal on õigus pensioni suurendusele ka soodustingimustel pensioni määramisel.

Päästeteenistuja vanaduspensioni suurendust reguleerib *PäästeTS* alates 1. märtsist 2008. aastal, kui seadus jõustus. Enne seda reguleeris päästeametniku vanaduspensioni suurendust *ATS*, päästetöötajate vanaduspensioni ei suurendatud. Regulatsiooni *PäästeTS*-i viimist põhjendati sellega, et kõiki päästeteenistujaid, kes on nii päästetöötajad kui päästeametnikud, tuleb kohelda võrdselt. Samas ei muutnud regulatsiooni üleviimine *ATS*-ist *PäästeTS*-i päästeametnike õigusi, kelle vanaduspensioone enne seda suurendati *ATS*-i alusel. Kuna ka ametnike pensioni suurendamise eeltingimuseks ei ole avalikus teenistuses töötamise lõpetamine, siis ei ole mõistlik ega õiglane sellise tingimuse kehtestamine päästeteenistujatele, kelle pensioni suurenduse regulatsioon võeti *PäästeTS*-isse üle *ATS*-ist ning regulatsiooni kehtestamisel ei plaanitud muuta pensioni suurendamise tingimusi.

ATS-i alusel pensioni suurendamise tingimuseks ei ole, et ametnik peab pensioni suurendamiseks minema pensionile vahetult avalikust teenistusest. *ATS*-i alusel päästeametnike pensioni suurendamise regulatsioon viidi *PäästeTS*-sse, et kohelda võrdselt päästeametnikke ja päästetöötajaid. Pensioni suurendamise tingimused ei pidanud muutuma, seega peab ka päästeteenistujal olema võimalik minna pensionile muult teenistuskohalt kui päästeteenistuja teenistukoht. Muudatuse kohaselt jäetakse *PäästeTS*-st välja päästeteenistuja riikliku pensioni suurendamise lisatingimused ning sarnaselt *ATS*-i alusel ametniku pensioni suurendamisel ei pea päästeteenistuja minema pensionile otse teenistusest ja võib pensioni suurendamise ajal töötada päästeteenistuses. *PäästeTS*-sse jääb alles erisus, mille kohaselt ei maksta päästeteenistuja riiklikku pensioni vanaduspensioni ootel oleva päästeteenistuja toetuse maksmise ajal.

Täiendavat selgitamist vajab ka päästeteenistuja soodustingimustel pensioni suurendamine. Päästeteenistuja pensioni suurendamise eelduseks on riikliku pensionikindlustuse seaduse (edaspidi *RPKS*) alusel vanaduspensioni, sealhulgas soodustingimustel vanaduspensioni, määramiseks kehtestatud tingimuste täitmine. *PäästeTS*-i pensioni suurendamise regulatsioon ei nimeta pensioni suurendamise tingimusena pensioni määramist vanaduspensioniea saabumisel, vaid päästeteenistuja pension määratakse *RPKS*-i alusel. Võrdluseks kohtute

seaduses on sätestatud, et õigus kohtuniku vanaduspensionile on vanaduspensionieas oleva isikul. See tähendab, et kui ATS-i alusel suurendatakse ka soodustingimustel vanaduspensione, tuleb suurendada ka PäästeTS-s sätestatud päästeteenistuja vanaduspensione. Vastasel juhul tekiks olukord, kus päästeteenistuja on täitnud ühes seaduses sätestatud tingimuse (kasvatanud üles kolm last) aasta varem vanaduspensionile saamiseks, kuid jääb ilma teises seaduses sätestatud õigusest vanaduspensionile suurendamiseks. See tähendab, et päästeteenistuja saab küll aasta varem vanaduspensionile, kuid jääb kõigi edasiste pensioniaastate jooksul ilma päästeteenistuja staažiga välja teenitud pensionisuurendusest. Kindlasti ei ole sellise olukorra tekitamine seadusandja eesmärk. Siseministeeriumi andmetel suurendatakse ATS-i alusel ka ametnikule soodustingimustel määratud vanaduspensione, seega tuleks suurendada ka päästeteenistuja soodustingimustel vanaduspensione. PäästeTS sätestab, et päästeteenistujale kindlustatakse riiklik vanaduspension riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel, PäästeTS ei sätesta, et päästeteenistuja ei saa riikliku vanaduspensionile suurendust, kui ta jääb pensionile soodustingimustel.

Kavandatav muudatus

Muudatusega täpsustatakse päästeteenistuja pensioni suurendamise regulatsiooni. Muudatuse kohaselt ei pea päästeteenistuja jääma pensionile vahetult päästeteenistusest ning päästeteenistuja võib ka pärast pensioni määramist töötada edasi päästeteenistuses.

Sihtrühm

Muudatuse sihtrühm on päästeteenistujad.

Kaasnev mõju

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Muudatus võib vähesel määral mõjutada riigieelarvet, kuna pensioni suurendust hakatakse maksma ka neile, kes ei lähe pensionile otse päästeteenistusest. Päästeteenistuja pensioni suurendamise protsent sõltub päästeteenistuja staažist, seetõttu on keeruline öelda, kui palju suureneks kulu riigieelarvele. Samuti ei ole võimalik täpselt öelda, kui paljud endised päästeteenistujad, kellel on olemas pensioni suurendamiseks vajalik staaž ning kes on päästeteenistusest lahkunud, otsustavad pärast seadusemuudatust päästeteenistuja pensioni taotlema.

2016. aastal esitas 17 isikut Sotsiaalkindlustusametile avalduse päästeteenistuja riikliku pensioni määramiseks. Pension määrati 14 päästeteenistujale, kolmel juhul keelduti päästeteenistuja pensioni määramisest. Kahel juhul keeldus Sotsiaalkindlustusamet päästeteenistuja pensioni määramisest põhjusel, et avaldajad taotlesid soodustingimustel pensioni (kolme lapse kasvatamise eest ning Tšernobõli soodustingimustel pension), ühel juhul keelduti põhjusel, et avaldaja oli päästeteenistusest lahkunud juba 1995. aastal.

Sotsiaalsed mõjud

Muudatused võivad mõjutada päästeteenistujate leibkondade tulusid. Seaduse täpsustamine tagab õigusselguse ning Sotsiaalkindlustusameti töötajad saavad seadust rakendada sarnaselt ning päästeteenistuja riiklik pension määratakse ka neile, kes ei lähe pensionile otse päästeteenistusest.

Samuti mõjutab muudatus päästeteenistujate töötamist, kuna see annab võimaluse jätkata päästeteenistujal päästeteenistuses ka pärast riikliku pensioni määramist. Arvestades Eesti rahvastiku vananemist, tööealiste inimeste arvu vähenemist ning seda, et peamiseks

probleemiks on saamas tööjõupuudus, on oluline, et päästeteenistujad saaksid jätkata päästeteenistuses ka pärast riikliku pensioni määramist.

Lisaks vähendab muudatus päästeteenistujate ja ametnike ebavõrdset kohtlemist, kuna päästeteenistuja pensioni suurendamise regulatsiooni ületamine ATS-ist PäästeTS-i ei pidanud muutma päästeteenistujate pensioni suurendamise tingimusi. Kehtiva seaduse kohaselt aga on päästeteenistujate pensioni suurendamisel lisatingimused, mis ametnikel puuduvad.

Mõju riigi julgeolekule

Seadusemuudatus võib suurendada keskmist päästeteenistuja teenistuses olemise aega, mis tagaks vajaliku arvu päästeteenistujaid, see omakorda võib positiivselt mõjutada riigi turvalisust ja sisejulgeolekut.